DZIENNIK URZĘDOWY

c. i k. Komendy obwodowej w Tomaszowie.

Prenumerata ćwierćroczna 3 K. Wychodzi 1. i 15. każdego miesiąca.

Nr. 4. **Tomaszów 15. Maj 1916.**

Treść:

15.

Godzina policyjna.

Jako godzinę policyjną na letnie miesiące ustanawia się godzinę 10 wieczorem.

O tej godzinie muszą być zamknięte wszystkie restauracye, winiarnie, piwiarnie, cukiernie i herbaciarnie.

Przedsiębiorstwa handlowe muszą być już o godzinie 8 wieczorem zamknięte.

Przekroczenie niniejszego nakazu karane będzie grzywną do kwoty 2000 K, względnie karą 6 miesięcznego aresztu, ewentualnie odebraniem uprawnienia przemysłowego.

16.

Spoczynek niedzielny.

W niedzielę mogą handle być otwarte tylko do godziny 11 przed południem. Handle w których sprzedaje się artykuły żywności mogą być otwarte także od godziny 4—7 po południu.

Restauracye i piwiarnie, oraz apteki mogą być otwarte przez cały dzień do godziny 10 wieczorem.

Apteki można zamknąć o godzinie 4 po południu, aptekarzowi jednak, nie wolno wydalać się po za obręb siedziby apteki. W nieobecności aptekarza ma być obecnym w aptece laborant, który w razie potrzeby ma go przywołać.

Fryzyernie mogą być otwarte do godziny 1 w południe, trafiki zaś w których wyłącznie tytoń się sprzedaje, do godziuy 6 po południu.

Przekraczający powyższe przepisy, karani będą grzywną do kwoty 2000 K, względnie karą 6 miesięcznego aresztu, ewentualnie odebraniem koncesyi.

17.

Zapobieganie i zwalczanie chorób zakaźnych.

I. Obowiązek donoszenia.

§ 1.

O każdym wypadku ukazania się choroby zakaźnej lub nawet podejrzenia o taką, a także śmierci z powodu takiejże choroby, należy **natychmiast** donieść Sołtysowi lub Wójtowi tej miejscowości, w której choroba się znajduje.

§ 2.

Choroby, o których należy donosić, są następujące:

a). Płonica (szkarlatyna),

b). Błonica (dyfterya),

c). Ospa,

d). Tyfus plamisty,

e). Tyfus brzuszny,

f). Tyfus powrotny,

g). Czerwonka (dyzenterya),

h). Cholera azyatycka,

i). Dżuma,

k). Epidemiczne zapalenie opon mózgowych,
l). Gorączka połogowa,
ł). Egipskie zapalenie ócz (jaglica),
m). Wąglik,
n). Nosacizna,
o). Wodowstręt i ukąszenie przez zwierzęta chore lub podejrzane na wściekliznę.

§ 3.

Do donoszenia są obowiązani:
a). Wezwany lekarz,
b). „ felczer,
c). „ akuszerka,
d). Głowa domu (ojciec, matka i t. d.),
e). Nauczycielka,
f). Właściciel domu, w którym choroba się ukazała.
g). Pielęgnujący chorych,
h). Oglądacz zwłok,
i). Weterynarz.

Oprócz tego nakazuje się Wójtom i Sołtysom, a także i Żandarmeryi co tygodnia rewidować domy w miejscowościach do nich należących, czy ludność nie ukrywa chorób zakaźnych.

§ 4.

O każdem doniesieniu lub też o każdym spostrzeżonym wypadku choroby zakaźnej, winien Sołtys **bezzwłocznie** zawiadomić Wójta, a ten najbliższego lekarza.

Obecnie znajdują się lekarze, obwodowy w Tomaszowie, delegowani w Komarowie i w Łaszczowie. Do lekarza w Komarowie należą gminy: Krynice, Komarów, Tyszowce, Kotlice i Rachanie, zaś do lekarza w Łaszczowie gminy: Czerkasy z osadą Łaszczów, Telatyn, Poturzyn i Dołhobyczów. Pozostałe gminy Jarczów, Majdan Górny, Tarnawatka, Tomaszów (miasto i Pasieki) winny zawiadomić lekarza w Tomaszowie.

Każdej soboty mają Wójtowie przedkładać c. i k. Komendzie obwodowej w Tomaszowie wykaz chorych na choroby zakaźne z ubiegłego tygodnia według następującego wzoru:

Sprawozdanie o chorobach zakaźnych

za czas od.................do.................1916

L. bierz.	№ domu	Właściciel mieszkania		Chorego		Rodzaj choroby	Dzień			Uwaga.
		Imię i nazwisko	Zawód	Imię i nazwisko	Wiek		Zachorowania	Wyzdrowienia	Śmierci	

(Ciąg dalszy nastąpi).

18.

Obowiązek zgłaszania chorób zakaźnych zwierzęcych.

Celem obrony przed chorobami zwierząt i dla tępienia tych chorób zarządza się jak następuje:

Każdy właściciel zwierząt domowych obowiązany jest donieść bezzwłocznie Wójtowi (Sołtysowi, lub oglądaczowi) o wybuchu lub podejrzeniu zaraźliwej choroby, a zwierzę odosobnić, celem uchronienia innych od zarażenia.

O tym obowiązku należy we właściwy sposób powiadomić wszystkich właścicieli zwierząt domowych.

Wójt (Sołtys lub oglądacz) obowiązany jest doniesienie przyjąć i przesłać je natychmiast, w najkrótszej drodze, do c. i k. Komendy obwodowej podając nazwisko właściciela zwierzęcia, zamieszkanie, objawy choroby i ilości sztuk chorych, względnie padłych.

Równocześnie ma Wójt (Sołtys lub oglądacz) zarządzić, aby chore, względnie o chorobę podejrzane zwierzęta nie zmieniły swych stanowisk, a tylko zostały od innych zwierząt odosobnione, padlina zaś, aby była wywieziona na przeznaczone na ten cel miejsce (grzebowisko) i tam pozostała niezakopana aż do czasu przybycia c. i k. weterynarza obwodowego.

Grzebowiska należy oznaczyć w gminie (dla każdej miejscowości) w należytem oddaleniu od domów mieszkalnych, stajni, uczęszczanych dróg publicznych, studni, pastwisk i t. p. Miejsce nie powinno być bagniste, najlepiej nadaje się grunt piasczysty, suchy. Przeznaczony na grzebowisko plac należy otoczyć parkanem tak wysokim, by psy nie mogły ścierwa rozciągać. W ogrodzeniu ma być brama wjazdowa.

Zarazy o których należy donosić są następujące:

1. Księgosusz,
2. choroba pyska i racic (pryszczyca),
3. wąglik,
4. zaraza płucna bydła rogatego,
5. nosacizna,
6. ospa u owiec,

7. choroba stadnicza koni i wyprysk pęcherzykowaty (otręt) u koni i bydła rogatego.

8. parchy u koni, osłów, mułów, nadto u owiec i kóz,

9. wścieklizna,

10. pomór świń,

11. cholera drobiu,

12. zewnętrznie widoczne suchoty (gruźlica) bydła rogatego.

Objaśnienia o objawach wyż wymienionych chorób, zostaną ogłoszone w następującym Dzienniku urzędowym, celem pouczenia ludności, której powyższe postanowienia należy jak najobszerniej ogłosić z przestrogą, że zaniechanie doniesienia będzie surowo karane.

19.

Rozporządzenie Naczelnego Wodza Armii z 7. lutego 1916 Dz. Rozp. Nr. 49

dotyczące zgłoszenia uprawnień górniczych i zabezpieczenia należytości kopalnianych.

Mocą uprawnień Najwyższej władzy cywilnej i wojskowej, przeniesionych na mnie rozkazem Najwyższego Dowództwa, zarządzam dla obszarów Polski, podlegających administracyi wojskowej austryacko-węgierskiej (obszar okupowany) co następuje:

§ 1.

Wszystkie uprawnienia (nadania) górnicze, nabyte przed wejściem w życie tego rozporządzenia, muszą być zgłoszone w c. i k. wojskowym urzędzie górniczym w Dąbrowie w przeciągu ośmiu tygodni po wejściu w życie tego rozporządzenia.

Na żądanie wojskowego urzędu górniczego należy w przeciągu przynajmniej czterotygodniowego terminu udowodnić posiadanie uprawnienia górniczego.

Jeżeli zgłoszenie przepisane w pierwszym ustępie nie nastąpi, albo jeżeli dowód przepisany w drugim ustępie nie będzie złożony, może wojskowy urząd górniczy pozbawić uprawnienia górniczego bez pretensyi do odszkodowania.

§ 2.

Jeżeli należytości za prowadzenie ruchu kopalnianego nie zostaną na czas wpłacone, doręczy wojskowy urząd górniczy obowiązanym do zapłaty pisemne upomienie, w którem ustanawiony będzie nowy termin do wpłaty. Jeżeli zapłata nie postąpi w przeciągu tego ostatniego terminu, może Naczelna Komenda armii pozbawić uprawnienia górniczego bez pretensyi do odszkodowania.

§ 3.

Przekroczenja tego rozporządzenia, albo przepisu wydanego na podstawie tegoż, będzie—o ile nie podlegają surowszemu przepisowi karnemu—na wniosek wojskowego urzędu górniczego Komenda obwodowa karała grzywną do dziesięciu tysięcy koron, w wrazie niemożności ściągnięcia grzywny, aresztem do jednego roku.

§ 4.

Rozporządzenie to wchodzi w życie 20. lutego 1916.

Arcyksiążę Fryderyk marszałek polny w. r.

20.

Godziny urzędowe w kasie c. i k. Komendy obwodowej w Tomaszowie.

Godziny urzędowe zostały ustanowione, a to: w dnie powszednie od godz. 9 do godz. 12 przed. poł. i od godz. 3 do godz. 5 po południu, w niedzielę i święta od godz. 9 do godz. 11 przed południem.

Wszelkie wpłaty i wypłaty po za temi godzinami nie będą stanowczo uskuteczniane.

21.

Ostrzeżenie,

w sprawie udzielania pomocy zbiegłym jeńcom wojennym i szpiegom.

Z ucieczką jeńców wojennych jest połączone znaczne niebezpieczeństwo, względnie uszczerbek dla własnej armii.

Kto jeńcom wojennym z świadomością tego uszczerbku przy wykonywaniu ucieczki udziela pomocy, popełnia zbrodnię przeciw potędze wojennej państwa według § 327 wojskowej ustawy karnej.

Zbrodnia ta podlega postępowaniu doraźnemu i będzie w postępowaniu tem karana **śmiercią przez powieszenie.**

Wskutek tego ostrzega się każdego pod zagrożeniem ustawowych następstw nie udzielać jeńcom wojennym przy ucieczce żadnej pomocy. Jeńcy wojenni i szpiedzy używają po większej części ubrania cywilnego, osób więc zamiejscowych i obcych nie wolno przyjmować na nocleg bez upoważnienia lub bez doniesienia o tem władzy wojskowej lub miejscowej, dostarczać im żywności, wskazywać drogi i użyczać ubrań.

22.

Adwokat przysięgły.

Z dniem 11. kwietnia 1916 wpisany został Pan Celestyn Rossowiecki adwokat przysięgły z Dubna obecnie zamieszkały w Tomaszowie na tut. listę adwokatów przysięgłych.

23.

Oszczędzanie i zbiórka pokrzyw.

Obecnie odczuwający się brak wyrobów tkackich, spowodował c. i k. Ministerstwo wojny do wykorzystania dla celów wojskowych łatwej metody Nadporucznika Prof. Uniw. Dr. Oswalda Richtera, tyczącej się uzyskania tkackich włókien z pokrzyw i innych tego rodzaju roślin, a zadanie to postanowiło rozwiązać za pomocą zbiórki pokrzyw przez żołnierzy, niewolników i ludność wiejską.

Nie należy niszczyć znajdującej się w kraju okupowanym pokrzywy, chmielu i tojeściu (gatunku rośliny jedwabistej) lecz owszem szanować i zbierać według następujących wskazówek.

Objaśniające uwagi co do zbioru i użycia pokrzywy.

Pokrzywa do uzyskania włókien jest jeszcze dobrą i nadającą się do zbioru w październiku i listopadzie. Nawet z pod śniegu wystającej często zmarzniętej pokrzywy można jeszcze użyć do tego samego celu, chociażby były bez liści, lecz prosto stojące. Bezwartościowe do uzyskania włókien są pokrzywy wówczas, gdy są powalone z powodu mrozu, lub zgniłe, które ulegają wtenczas rozkładowi i nie są do użycia.

Pokrzywę nieużyteczną poznaje się po tem, że ich powłoka daje się łatwo usunąć paznogciem, lub też nawet silniejszym naciskiem palca a oraz zmiadźyć między palcami.

Im bliżej zimy, tem większe grozi pokrzywom niebezpieczeństwo od mrozu. Dlatego też należy się bardzo spieszyć i podczas zbiórki wyzyskać działanie słońca bezwarunkowo potrzebne do wysuszenia pokrzywy. Wysuszonej pokrzywy nie należy składać na kupy i przechowywać w miejscach zamkniętych.

Ponieważ pokrzywa stała się obecnie rośliną tkacką, powinno się ją, tam gdzie rośnie szanować, oszczędzać a nie z powodu chwilowej wygody, wyrywać i niszczyć. O ile więcej dostarczy się fabryce kory zawierającej włókna pokrzywy, tem lepiej i dlatego też nie powinno się nawet obcinać i końców (wierzchołków) pokrzywy.

Nasiona pokrzywy są wielkości główki od szpilki a w stanie dojrzałym czarne. Po wysuszeniu na powietrzu, powinno się je przechowywać w miejsciu suchem i przewiewnem.

Liście pokrzywy są w stanie wysuszonym nadzwyczaj dobrym pokarmem dla bydła i należy je sproszkować, aby przy wysełce nie zajmowały wiele miejsca. W najbliższym czasie odbędą się próby tuczenia bydła pokrzywą skutkiem czego nastąpi w niedalekiej przyszłości oddanie bydła do wypasu z odpowiednem pouczeniem.

Miejsca gdzie rośnie pokrzywa.

a) W pobliżu śmietnisk,
b) przy płotach,
c) przy bagnach potoków i dolinach rzecznych,
d) na błoniach,
e) w ogóle wszędzie, gdzie leżą większe ilości odpadków wszelkiego rodzaju.

Rodzaje pokrzyw w naszej ojczyźnie.

Są dwa, t. j. dwuroczna i jednoroczna. Pierwsza w miejscach cienistych i wilgotnych (dochodzi do wysokości człowieka), druga nie wyżej jak do $^1/_2$ metra (łokieć pols. lub 7 werszków rosyjskich).

Dwuroczna pokrzywa a zwłaszcza o wysokości człowieka a nawet wyższa jest nadzwyczaj pożądaną. Również jednoroczna i mała dwuroczna jest do użycia.

Poparzenie się pokrzywą.

Jadowity włos pokrzywy wywołuje pęcherze i swąd. Objawy, do których się ludzka skóra łatwo przyzwyczaja. Dostateczną ochroną są stare rękawiczki lub obwinięcie ręki gałgankiem, chroni przed tem początkowo bolesnem zetknięciem się z pokrzywą.

Cel i postępowanie przy zbiorze pokrzywy.

Kora łodygi pokrzywy posiada długie włókna, podobne do włókien lnu—otóż te włókna powinno się wyzyskać. Im dłuższa jest łodyga, tem więcej będzie włókien, im smuklejsza i mniej rozgałęziona (jak jęczmień rosła) tem więcej uzyska się włókien. Dlatego powinno się łodygi o ile możności przy ziemi obcinać.

Przyrządy do ścinania pokrzywy.

1.) scyzoryki (koziki),
2.) sierpy (te są najodpowiedniejsze),
3.) kosy (używa się ich tam, gdzie pokrzywa rośnie gromadnie w większej ilości).

Ponieważ od niedawnego czasu stała się pokrzywa rośliną użyteczną powinno się ją szanować, a nie wyrywać z ziemi, gdyż korzenie i odziomki, które ciągle nowe pędy wypuszczają, niszczą się. Pokrzywę powinno się ścinać a nie wyrywać.

Obrywanie liści z pokrzywy ściętej.

Ponieważ potrzebne włókna znajdują się w korze łodygi, nie powinno się i liśćmi już poniewierać (do uzyskania włókien nie potrzebny balast), ponieważ dostarczją dobrej karmy dla bydła. Żołnierzy, niewolnikow, ludność każdego kawałka ziemi należy pouczyć, że po ścięciu pokrzywy, liście należy palcami z łodyg pościągać. O poparzenie nie należy się obawiać, jeśli się weźmie pod uwagę, że już po miernem zwiędnięciu leżącej pokrzywy, jadowite włosy opadają same przez się i tracą możność parzącego działania.

Celem usunięcia liści z łodygi bez poparzenia, chwyta się łodygę pokrzywy za dolną lub za górną część jedną ręką i pociąga się drugą ręką z góry na dół. Liście trochę nadwiędnięte parzą bardzo mało. Dlatego też obrywanie liści odbywać się powinno na drugi dzień po ścięciu.

Suszenie łodyg pokrzywy.

Świeża pokrzywa złożona na kupę w wielkiej ilości, zaparza się w ciągu dwu do trzech dni, przyczem włókna się niszczą a pokrzywa taka jest już bezużyteczną. Nieużyteczną czyni ją także, dłuższe leżenie w wilgotnem miejscu i dlatego też należy unikać składania pokrzywy w wielkich ilościach, w kupach i na wilgotnych miejscach.

W wielu miejscach jest dużo cegielń, w których się obecnie nie pracuje, często są także wielkie i puste szopy i stodoły, suszarnie pod dachem, przeważnie strychy i t. p. Kilka desek, tyk lub łat może posłużyć jako podstawa, na której należy złożyć pokrzywę krzyżowo i tak suszyć. W takich przewiewnych miejscach suszą się łodygi pokrzywy w ciągu 7—10 dni bez przewracania i są dobre do użytku i do wysełki.

Jeśli zbiorom dopisuje słońce i gorąco, wtedy rozkłada się ją rzadko na ścierniskach, lub rolach tak samo, jak siano lub inne plony polne.

Zgromadzanie zapasów pokrzywy.

Tam gdzie są przewiewne susznie tam można użyć je jako magazyny. Ponieważ dobrze wysuszona pokrzywa nie gnije, choćby była nagromadzona w wielkich stertach, jeśli tylko umieszczona jest w suchem miejscu, może być składana w jakichkolwiek nie stęchłych szopach.

24.

Przepisy w celu zapobieżenia pożarom i gaszenia tychże.

Przeważna ilość pożarów, których ofiarą w ostatnich czasach padło tak wiele domów i majątków, powstała częścią wskutek nieostrożnego obchodzenia się ze światłem, częścią nie mogła być zawczasu przytłumiona dla braku odpowiednich narzędzi do gaszenia.

Aby tedy na przyszłość skutecznie zapobiedz temu w następstwach swych wielkiemu niebezpieczeństwu, zarządzam co następuje:

1. Każdy właściciel mieszkania jest obowiązany starać się o to, aby kominy były od czasu do czasu starannie wyczyszczone, każdy komin należy przynajmnej raz na miesiąc czyścić.

2. Tam, gdzie kominiarze są kontraktowo zobowiązani przez urząd gminny, mają pilnie nad tem czuwać, aby czyszczenie kominów odbywało się w czasie ściśle oznaczonym; w razie potrzeby, należy zaniedbujących swe obowiązki wskazać najbliższemu posterunkowi żandameryi.

3. We wszystkich zakładach fabrycznych, przemysłowych i kopalnianych należy urządzić odosobnione, przeciw pożarom zabezpieczone miejsca do składania odpadków drzewa i węgla, trocin i innych łatwo zapalnych przedmiotów.

4. Składy materyałów budowlanych i palnych należy składać na uboczu domów mieszkalnych, o ile możności poza obrębem miejscowości w pobliżu wody płynącej i jej zbiorników.

5. Przechowywanie drzewa, słomy, siana i innych materyałów palnych na strychach domów mieszkalnych jest zabronione.

6. Chodzenie z otwartem światłem (świecą), jakoteż posługiwanie się takiem na obejściach, strychach, stajniach i stodołach jest zabronione.

7. Palenie tytoniu w pobliżu domów i stodół krytych słomą, jakoteż na strychach tychże domów i stodół, oraz we wszystkich miejscach, gdzie się znajdują łatwo zapalne materyały, jest zabronione. Również jest jak najsurowiej zabronione rozniecanie ognia w pobliżu lasów lub większej ilości drzewa, słomy i t. p. Urząd gminny winien starać się o to, aby w każdej miejscowości na publicznych miejscach umieszczoną była odpowiednia ilość tablic, zawierających odnośne zakazy.

8. Popiół, gromadzący się w piecach i paleniskach, należy usunąć na miejsca zabezpieczone przed ogniem.

9. Suszenie łatwo palnych tkanin, siana, słomy i t. p. w domowych kuchniach i w pobliżu pieców i kominów jest niedozwolone.

10. Urzędy gminne mają przez swoje organy bezpieczeństwa czuwać nad tem, aby wszelkie publiczne wodociągi, pompy, studnie i t. p. utrzymywane były w dobrym stanie.

11. Każdy właściciel domu jest obowią-

zany podczas gorących letnich miesięcy trzymać ciągle w pobliżu kadź napełnioną wodą.

12. Każdy urząd gminny obowiązany jest poprawić narzędzia do gaszenia ognia, jakoto: wozy na wodę, sikawki, odpowiednią ilość wiader, haków, toporów i drabin. Te narzędzia należy przechowywać w suchem miejscu tak, aby w razie pożaru szybko były pod ręką. Narzędzia te zawsze należy utrzymywać w dobrym stanie, a urząd gminny ma się przynajmniej 6 razy do roku przekonywać o tem przez oględziny. Również należy częściej urządzać próby z sikawkami.

13. Mimo obowiązku urzędu gminnego, wspomnianego w powyższym paragrafie, ma każdy właściciel względnie zawiadowca domu zaopatrzyć swój dom lub swoje obejście odpowiednią ilością narzędzi do gaszenia, a w szczególności drabin, haków ręcznych, sikawek, toporów i wiader na wodę. Narzędzia te należy przechowywać w łatwo dostępnem miejscu.

14. W handlach, trudniących się sprzedażą łatwo zapalnych przedmiotów, należy je trzymać na składzie w ogniotrwałych, o ile możności blaszanych puszkach, beczkach albo schowkach.

15. Wszystkie przepisy o obowiązku donoszenia o pożarach, o czynnościach ratunkowych i niesienu pomocy, o organizacyi straży pożarnych, które istniały za czasów rządów rosyjskich, pozostają nadal w mocy, wyjąwszy, że organizacya straży pożarnej na wzór wojskowy jakoteż umundurowanie ich są dozwolone tylko za poprzedniem zatwierdzeniem przez c. i k. Komendę obwodową.

16. Przepisy o ubezpieczeniu od ognia będą w późniejszym terminie ogłoszone.

17. Czuwanie nad przestrzeganiem tych przepisów jest obowiązkiem c. i k. żandarmeryi, urzędów gminnych i organów policyi. O każdem przekroczeniu należy donieść c. i k. Komendzie obwodowej.

18. Przekroczenia będą karane grzywną do 2.000 koron, względnie aresztem do 6-ciu miesięcy, o ile czyn nie podlega ustawie karnej.

C. i k. Komendant obwodu:

pułkownik BERAN m. p.

Nakładem i drukiem c. i k. Komendy obwodowej w Tomaszowie.